

FLAGGA

BIULETYN POLSKIEGO TOWARZYSTWA WEKSYLOLOGICZNEGO

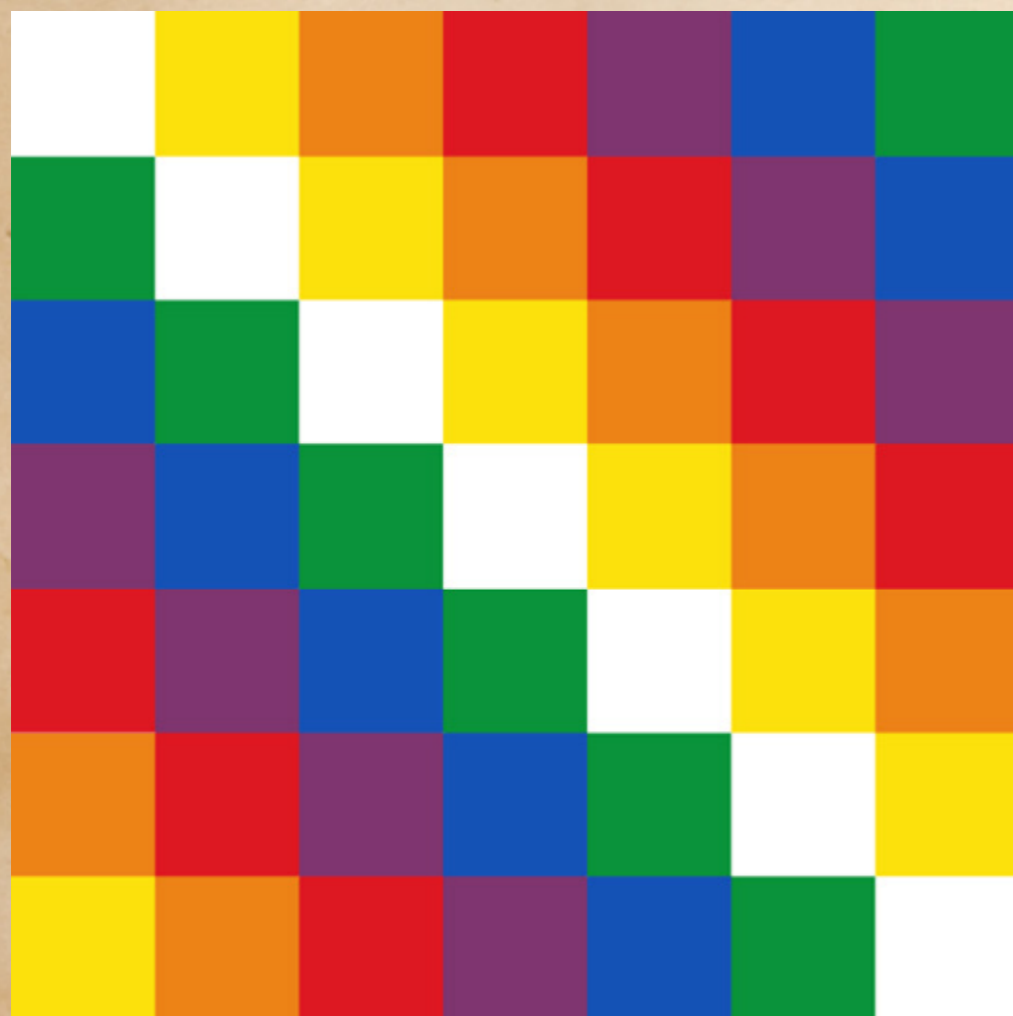
- **Najnowsze zmiany flag i herbów państwowych**
- **Flagi Indian Mapuche**
- **W Rzeszowie: flagi Unii Europejskiej
czyli Park Flagowy UE?**

Od Redakcji

W bieżącym numerze biuletynu przedstawiamy artykuł dr Jerzego Wrony o najnowszych zmianach flag i herbów państwowych na świecie, informację Jimmy'ego Caces'a (pół Indianina Mapuche) o flagach Indian Mapuche, dr Władysław Serwatowski przedstawia interesujący pomysł Parku Flagowego w Rzeszowie. Jako ciekawostkę, w związku z tekstem o fladze Indian Mapuche, poniżej, przedstawiamy Wiphalę, emblemat w kształcie kwadratu będący nieoficjalną flagą ludu Aymara (Aimara) rdzennej ludności mieszkającej w centralnych Andach. Przypominamy również postać Profesora Stefana Kuczyńskiego w piątą rocznicę śmierci.

Zapraszamy do lektury bieżącego numeru.

Krzysztof Jasieński

Wiphala

Na pierwszej stronie biuletynu:
Kompozycja z najnowszych flag

FLAGA

**Biuletyn Polskiego
Towarzystwa
Weksylologicznego**
ISSN 1509-2429
Numer 5(29) -
kwiecień-czerwiec 2015
Ukazuje się od
stycznia 1999 r.

Redaktor i wydawca
Krzysztof Jasieński

Adres redakcji
ul. Gromadzka 4/23
15-769 Białystok
tel. +48 606 404 672
fax +48 85 878 95 56
biuro@weksylologia.pl

**Polskie Towarzystwo
Weksylologiczne**
ul. Racławicka 103
02-634 Warszawa
tel. +48 22 844 41 58

Zarząd Główny PTW
Andrzej Bebfowski
Prezes
Marcin Banach
Wiceprezes
Władysław Serwatowski
Wiceprezes
Krzysztof T. Wyrzykowski
Sekretarz Generalny
Michał Godlewski
Skarbnik

Redakcja nie ponosi
odpowiedzialności za opinie
autorów zawarte w tekstach.
Wszelkie prawa zastrzeżone,
przedruk i kopiowanie
fragmentów lub całości
jedynie za zgodą wydawcy.

Najnowsze zmiany flag i herbów państwowych

W opracowaniu¹ przedstawiono zmiany flag i herbów państw współczesnego świata, jakie miały miejsce w przeciągu ostatnich piętnastu lat, to znaczy od początku XXI w. Zasadnicze lub częściowe zmiany najważniejszych symboli państwowych dokonywane są zazwyczaj po doniosłych wydarzeniach społeczno-politycznych w danym kraju. W artykule – posiłkując się różnorodną literaturą weksylologiczną (w tym źródłami internetowymi) i innymi opracowaniami – starano się przedstawić te ważne wydarzenia polityczne, które przyczyniły się do powstania całkowicie nowych lub zmiany istniejących symboli państw. Przytoczone przykłady pogrupowano kontynentami, a w ich obrębie przyjęto kolejność chronologiczną.

Flagi i herby państwowe (zazwyczaj starsze od flag, ale powszechnie mniej znane) świadczą o zajmowanym przez dany kraj miejscu na mapie świata, w określonym – ukształtowanym przez środowisko geograficzne i historię – kręgu cywilizacyjnym. Barwy i elementy graficzne flag i herbów państw nawiązują zazwyczaj do historycznych wydarzeń z dziejów narodu oraz do geografii kraju – charakterystycznych cech środowiska przyrodniczego, ludności i gospodarki.

EUROPA

Herb **Albanii** bazuje na historycznej pieczęci Skanderbega, albańskiego bohatera narodowego z XV w. Po zmianie ustroju komunistycznego za herb przyjęto czarnego dwugłowego orła przedstawionego na czerwonej tarczy. W 2002 r. nad głową orła umieszczono podobiznę hełmu Skanderbega, z charakterystycznymi rogami kozicy (według legendy, z niezwykłą zręcznością wspinał się on po albańskich górach, urządzając zasadzki na wojska tureckie).

Po rozpadzie republiki Serbii i Czarnogóry flaga **Serbii** (z 2006 r.) posiada 3 poziome pasy: czerwony, niebieski i biały. Kolorystycznie nawiązują one do idei tzw. flagi wszechsłowiańskiej. Państwową flagę Serbii zdobi dodatkowo mały herb (zaprojektowany w 2004 r., w obecnej wersji obowiązuje od 2010 r.). Flagą narodową herbu nie posiada. Na tarczy herbu Serbii widnieje biały dwugłowy orzeł, a samą tarczę wieńczy korona królewska. Na piersi orła umieszczono małą tarczę z równoramiennym greckim krzyżem oraz stylizowanymi literami „C” (napisanymi cyrylicą), które są skrótem motto: „Tylko jedność uratuje Serbów”. Aktualny wzór flagi z herbem został wprowadzony w 2010 r.

¹ Jest to częściowo zmieniona i zaktualizowana wersja popularnonaukowego artykułu pt. „Zmiany na mapie politycznej świata. Przegląd nowych symboli państwowych” tego samego autora, opublikowanego w nr 1 z 2012 r. „Geografii w Szkole”.

Flaga **Czarnogóry** (z 2004 r., obowiązująca oficjalnie od 2007 r.), o stosunkowo rzadkich proporcjach szerokości do długości – 1:2, jest czerwona, ze złotym obramowaniem. Pośrodku jej płata umieszczono godło. Jest nim dwugłowy złoty orzeł, nawiązujący do tradycji bizantyjsko-ortodoksyjnej. Na piersi orła widnieje niebieska tarcza z lwem, który symbolizuje Chrystusa Zwycięzcę.

W 2008 r. **Kosowo** – najmłodsze państwo europejskie proklamowało niepodległość i przedstawiło symbole państwowe – flagę i herb. Na ciemnoniebieskim polu flagi umieszczono złoty kontur kraju, a nad nim 6 białych gwiazd symbolizujących grupy etniczne: Kosowarów-Albańczyków, Serbów, Romów, Turków, Bośniaków i Goranów. Herb Kosowa ma ten sam wzór co nowa flaga, z tym że znalazł się on na zaokrąglonej, trójkątnej tarczy.

Flaga i herb **San Marino** – najstarszej republiki na świecie – pochodzą z 1862 r., ale dopiero w 2011 r. w konstytucji dokładnie określono ich wygląd. Rysunek herbu w detalach i kolorystyce różni się nieco od wyobrażeń dotychczas spotykanych w literaturze heraldycznej i weksylologicznej. Pasy – biały i jasnoblękity flagi (o rozmiarach 3:4) wywodzą się z barw heraldycznych. Herb przedstawia trzy baszty ozdobione piórami na trzech wierzchołkach Monte Titano, gdzie – według legendy – ukrył się przed prześladowaniami cesarza Dioklecjana św. Maryn, który założył tam wspólnotę chrześcijańską. Tarczę herbową otaczają liście oliwne i dębowe, wieńczy korona oraz uzupełnia dewiza LIBERTAS.

Aktualny herb **Macedonii** to nieznacznie zmieniony herb z okresu, kiedy kraj ten wchodził w skład Socjalistycznej Federacyjnej Republiki Jugosławii. Po rozpadzie w 1991 r. socjalistycznej Jugosławii wydawało się, że godłem zostanie złoty lew, najstarszy herb macedoński pochodzący z XVI w. Zresztą taki wizerunek herbu zaczęto używać nieoficjalnie. Różnice poglądów partii politycznych w tej kwestii spowodowały, że pomimo zmiany ustroju stary herb dalej obowiązywał. I dopiero w 2009 r. postanowiono usunąć z niego pięcioramienną gwiazdę symbolizującą komunizm. To, że czerwoną gwiazdę tak długo nie usuwano z herbu Macedończycy tłumaczą, iż mieli większe problemy, jak choćby konflikt z Grecją o nazwę państwa². W centralnej części herbu, na tle wschodzącego słońca, przedstawiono stylizowany krajobraz Macedonii. Sylwetka góry symbolizuje Góry Dynarskie, a wody – Jezioro Ochrydzkie i rzekę Wardar. Herb dopełniają rysunki kłosów pszenicznych, liści tytoniu i główek maku lekarskiego – roślin charakterystycznych dla rolnictwa kraju.

Obecna flaga państwowa **Białorusi** została ustanowiona w ogólnonarodowym referendum i zatwierdzona rozporządzeniem prezydenta Łukaszenki w 1995 r., a jej wzorzec i zasady używania ustalono w ustawie w 2004 r. W 2008 r. wygląd flagi określiła norma państwowa, która w 2012 r. została sprecyzowana przede wszystkim w odniesieniu do białego paska przy drzewcu zawierającego ornament ludowy. Szerokość tego paska nadal wynosi 1/9 długości flagi, ale teraz czerwony ornament zajmuje jego całą szerokość. Rozmiary pasów poziomych flagi – czerwonego i zielonego nie zostały zmienione.

² Po rozpadzie b. Jugosławii Grecy uznali, że Macedonia nie może używać, przyjętej w 1992 r., flagi z tzw. słońcem z Verginy - emblematem Aleksandra Wielkiego, gdyż stanowi on historyczną własność helleńską. Po okresie ostrych animozji, parlament Macedonii w 1995 r. wyraził zgodę na zmianę flagi. Nadal widnieje na niej złote słońce na czerwonym tle, ale nie przypomina słońca z Verginy i już nie drażni Greków. Natomiast przedmiotem sporu jest w dalszym ciągu nazwa państwa. Na forum międzynarodowym Macedonia funkcjonuje pod nazwą „Dawna Republika Jugosłowiańska Macedonia (FYROM - The Former Yugoslav Republic of Macedonia).

AZJA

Po długotrwałych walkach niepodległościowych **Timor Wschodni** (Timor Leste) pełną suwerenność uzyskał w 2002 r. Wtedy też przyjęto flagę państwową; jest ona czerwona, z trójkątami – czarnym i żółtym przy drzewcu. Biała gwiazda symbolizuje niepodległość. W tymże samym roku wprowadzono nieoficjalny herb państwa (głównym elementem tarczy herbowej były skrzyżowane szable). Aktualny, zatwierdzony ustawowo, herb obowiązuje od 2007 r. Na tarczy herbowej (w kształcie najwyższej góry kraju – Monte Ramelau 2963 m n.p.m.) umieszczono karabinek automatyczny Kałasznikowa AK47 (w wojsku polskim nazywanym dawniej pistoletem maszynowym Kałasznikowa, lub po prostu „kałasznikowem”) oraz strzałę i łuk. Te symboliczne narzędzia walki zbrojnej przypominają o stoletnim okresie zmagania o niepodległość Kolisty herb uzupełniają: snop ryżu i kolba kukurydzy (symbol rolnictwa), otwarta księga (rozwój kultury) oraz napisy z dewizą państwa i jego nazwą.

W 2002 r. emir **Bahrajnu** proklamował swój kraj królestwem. Z tego powodu też nastąpiła częściowa zmiana wyglądu flagi państwowej. Aktualna flaga składa się z dwóch pól pionowych o różnej szerokości: białego i czerwonego. Styk pól tworzy linię zygzakowatą. Utworzonych w ten sposób pięć białych trójkątów symbolizuje 5 filarów islamu – publiczne wyznanie wiary, pięciokrotną modlitwę w ciągu dnia, post w ramadanie, jałmużnę i pielgrzymkę do Mekki. Poprzednia flaga miała 8 białych „zębów”.

Od uzyskania niepodległości w 1991 r. **Turkmenistanem** w sposób dyktatorski rządził (aż do śmierci w 2006 r.) Saparmurat Nyyazow (Nijazow). Jego osoba była przedmiotem kultu – otrzymał tytuł dożywotniego prezydenta, przyjął tytuł Turkmenbaszy – przywódcy Turkmenów, miasto Krasnowodzk przemianowano na Turkmenbaşy, w kraju postawiono mu liczne pomniki, dzień urodzin był świętem państwowym. W 2003 r. Nyyazow uznał, że dotychczasowy kolisty herb państwa (obowiązujący od 1992 r.) należy zmienić w herb o wyglądzie ośmioramiennej gwiazdy. Uważał, że u dawnych Turkmenów taka gwiazda była symbolem obfitości i pokoju. W nowym herbie, pośrodku zielonej gwiazdy, umieszczono wizerunek wierzchowca (rasy achaltekińskiej będącej dumą Turkmenów) należącego do prezydenta Nyyazowa. Rysunek herbowy uzupełniają: 5 wzorów tradycyjnych turkmeńskich dywanów, torebki nasienne bawełny, kłosa pszenicy oraz półksiężyc (symbol islamu) z 5 gwiazdami.

Po rozpadzie ZSRR początki niepodległości **Gruzji** nie były łatwe, w kraju wybuchła wojna domowa. W 2003 r. koalicja reformatorów wygrała wybory, ale ich oficjalny wynik został sfałszowany. Doprowadziło to do masowych protestów, zwanych rewolucją róż i wyboru nowego prezydenta. Dotychczasową flagę zastąpiła w 2004 r. „flaga 5 krzyży”. W centrum białego pola flagi (o dość nietypowych proporcjach 100:147; w uproszczeniu 2:3) umieszczono czerwony krzyż św. Jerzego – patrona Gruzji i 4 małe krzyże po bokach. Układ krzyży nawiązuje do tzw. krzyża jerozolimskiego, a ich liczba symbolizuje 5 ran Chrystusa. Dodatkowo boczne krzyże oznaczają prowincje zamieszkałe przez mniejszości etniczne (Abchazja, Adżaria, Osetia Południowa, Meschetia) zjednoczone w państwie gruzińskim, symbolizowanym przez krzyż w centrum flagi. Przyjęty także w 2004 r. nowy herb Gruzji przedstawia św. Jerzego w walce ze smokiem, a tarczę herbową ozdabia złota korona. W wersji wielkiej herbu Gruzji tarczę herbową podtrzymują złote lwy. Gałązka winorośli przypomina o roli tej rośliny w gospodarce kraju i w życiu jej mieszkańców. Herb dopełnia motto państwowe „Siła tkwi w jedności”.

W 2006 r., po zakończeniu krwawej dziesięcioletniej wojny domowej (w której to maoiści dążyli do obalenia monarchii), **Nepal** zdecydował się na zmianę znaku państwowego. Zasadniczymi elementami rysunkowymi herbu Nepalu, od 2008 r. federacyjnej republiki demokratycznej, są: sylwetka Mount Everestu (Czomolungmy), kontur mapy kraju, flaga państwa, dłoń – kobieta i męska symbolizujące równość płci. Całość otacza wieniec czerwonych kwiatów rododendrona, in. różanecznika (*Rhododendron arboreum*), narodowej rośliny kraju. U dołu herbu znajduje się dewiza państwa „Matka oraz Ojczyzna są ważniejsze nawet od raju”.

Z niejasnych powodów w 2008 r. zmodyfikowano herb **Zjednoczonych Emiratów Arabskich**. Widnieje w nim nadal złoty „sokół Kurajczytów” (plemienia, z którego pochodził prorok Mahomet), ale umieszczony na jego piersi tradycyjny statek arabski (*dhow*) został zastąpiony kolistym emblematem z wyobrażeniem flagi państwowej. Siedem gwiazd umieszczonych na kole symbolizuje 7 emiratów tworzących ZEA.

Po obaleniu reżimu Saddama Husajna przez wojska koalicyjne na czele ze Stanami Zjednoczonymi, w 2008 r. nowe władze **Iraku** postanowiły zmodyfikować flagę państwową. Za zmianą flagi optowali przede wszystkim Kurdowie, którzy nie chcieli wywieszać flagi obowiązującej w czasach – zniechęconego przez nich – Saddama

Husajna, rządzącego Irakiem do 2003 r. Czerwonobiałoczarne barwy flagi nie zostały zmienione, ale na białym pasie zostawiono tylko zielony napis *Allahu akbar* – „Bóg jest wielki”, w alfabecie kufickim. Konsekwencją zmiany flagi była (w 2008 r.) modyfikacja herbu państwowego. Pozostał nim „orzeł Saladyna” (bohatera muzułmanów z czasów krucjat), ale na jego piersi umieszczono tarczę już z nową flagą.

Demokratyczne rządy, w niepodległej od 1948 r. Birmie, przerwane zostały w 1962 r., kiedy to generał Ne Win dokonał zamachu stanu. Ogłoszono program tzw. birmańskiej drogi do socjalizmu, co m.in. miało oznaczać integrację rodzimych, opartych na buddyzmie, wartości kulturowych z ideologią marksistowską. Znacjonalizowano przemysł i banki, odcięto się od wpływów zagranicznych, represjom poddano mniejszości narodowe i przeciwników politycznych. W 1989 r. przemianowano nazwę państwa z Birmy na Myanmar, a nazwę stolicy – z Rangun na Yangon. Rządy wojskowych doprowadziły do pogorszenia sytuacji gospodarczej i wybuchów niezadowolenia społecznego. Ludność, zwłaszcza mniejszości narodowe, domaga się wprowadzenia obiecannej demokracji, poszanowania wolności religijnej i praw człowieka. W 2008 r., w związku z uchwaleniem nowej konstytucji i kolejną zmianą nazwy państwa, tym razem na Republika Związku Myanmar, wprowadzono nowy wzór flagi i zmodyfikowano herb. Flaga, używana od 2010 r., posiada 3 poziome pasy: żółty, zielony i czerwony, a pośrodku dużą gwiazdę. Żółty pas flagi symbolizuje solidarność, zielony – przyrodę i rolnictwo, czerwony – odwagę. Biała gwiazda oznacza wieczną trwałość państwa birmańskiego. W złoto-czerwonym herbie Birmy (Myanmaru) widnieje kontur mapy kraju otoczony gałązkami ryżu. Dwa mityczne lwy symbolicznie strzegą bezpieczeństwa kraju. Zrezygnowano z widniejącego do 2008 r. na tarczy herbowej zębatego koła, symbolu przemysłu.

AFRYKA

W połowie lat 90. XX w. **Rwanda** stała się miejscem jednej z najbardziej krwawych w historii Afryki wojen domowych pomiędzy Hutu a Tutsi – dwoma głównymi plemionami kraju. Po względnym opanowaniu sytuacji w państwie zaczęto myśleć o wprowadzeniu nowej flagi, która symbolizowałaby pokój (i nie miała barwy czerwonej przypominającej krew, tak jak flaga dotychczasowa). Nowa flaga przyjęta w 2001 r., po znalezieniu konstytucji, posiada 3 poziome pasy: niebieski, żółty, zielony. W prawym górnym rogu pola flagowego umieszczono słońce, symbolizujące nową nadzieję na pokój, a jego promienie – szczerość i otwartość. Wewnątrz kolistego herbu Rwandy (też przyjętego w 2001 r.) znajdują się rysunki słońca, sorgo, kawy, koła zębatego, tarcz bojowych. W centrum herbu umieszczono tradycyjny dla tubylców kosz. Takimi koszami (wewnątrz których zwykle są mniejsze kosze – na wzór rosyjskich „matrioszek”) ludzie się obdarowują na znak przyjaźni.

Trwałość historyczna flag i herbów państw świata jest bardzo różna. Częste zmiany polityczne powodowały, że od uzyskania niepodległości w 1919 r. **Afganistan** kilkanaście razy zmieniał swą flagę państwową. Po obaleniu talibów (ugrupowań islamskich fundamentalistów), w 2002 r. przyjęto flagę, która miała trzy pionowe pasy: czarny, czerwony i zielony. Pośrodku umieszczono herb państwowy w kolorze białym. Przedstawiał on meczet w otoczeniu wieńca z kłosów pszenicy – symbolu Afganistanu jako kraju rolniczego. Aktualnie obowiązująca flaga Islamskiej Republiki Afganistanu pochodzi z 2004 r. i różni się od poprzedniej tylko nieco zmodyfikowanym rysunkiem herbu (też z 2004 r.).

Flaga **Komorów** jest już piątą od momentu uzyskania niepodległości w 1975 r. Zasadniczym elementem większości flag był półksiężyc z gwiazdami na zielonym tle (symbole islamu), a zmiany dotyczyły tylko położenia księżyca. Po zmianie ustroju państwa i przyjęciu nowej konstytucji w 2002 r. wprowadzono kolejną flagę. Flaga obecnego Związku Komorów posiada 4 pasy (żółty, biały, czerwony i niebieski), a przy drzewcu – zielony trójkąt z półksiężycem i 4 gwiazdami. Pasy i gwiazdy symbolizują 4 wyspy archipelagu (Moheli, Anjouan, Wielki Komor, Majotta – która jest obecnie terytorium zależnym od Francji).

Demokratyczna Republika Konga (w latach 1971-1997 nosząca nazwę Zair) kilkakrotnie zmieniała swe symbole od czasów uzyskania niepodległości w 1960 r. Aktualna, szóstą już flaga, obowiązuje od 2006 r., po przyjęciu nowej konstytucji państwa. Jest to flaga z lat 1963-1971, ale z kilkoma małymi zmianami. Błękitne pole flagi przecina ukośnie czerwony (w żółtym obramowaniu) pas, a w górnym lewym rogu umieszczono żółtą pięcioramienną gwiazdę (symbol jedności kraju i jego świetlanej przyszłości). W herbie państwowym (też z 2006 r.) widnieje głowa lamparta otoczona, z prawej (heraldycznie) strony przez „kiel” słońca, a z lewej – włócznię.

Poprzednia flaga królestwa **Lesotho** posiadała emblemat składający się z tarczy bojowej, włóczni i maczugi. Aby mocniej podkreślić pokojowy charakter państwa, przy okazji 40-lecia uzyskania niepodległości, w 2006 r. zmieniono wygląd flagi. Posiada ona 3 poziome pasy: niebieski, biały, zielony. Pośrodku, na pasie białym, umieszczono tradycyjny kapelusz rodzimego ludu Basotho. Barwy flagi nawiązują do narodowej dewizy Khsoto, Pula, Nala – „Pokój, Deszcz, Obfitość”. Również w 2006 r. zmieniono kolorystykę niektórych detali herbowych, np. tarcza herbowa poprzednio była żółta, teraz jest brązowa.

Flaga **Malawi** obowiązywała od momentu uzyskania niepodległości w 1964 r., aż do 2010 r. Wtedy to nowo wybrany prezydent Bingu wa Mutharika, wprowadzając reformy gospodarcze, zmodyfikował również flagę państwową, pozostawiając jednak jej dotychczasową kolorystykę i symbolikę. Flagę tworzyły trzy poziome pasy: czerwony, czarny i zielony, a pośrodku widniało białe słońce (liczba promieni nie miała znaczenia symbolicznego). Nie minęły nawet dwa lata, kiedy po śmierci dotychczasowego prezydenta, parlament i nowa pani prezydent Joyce Banda przywrócili flagę z lat 1964-2010.

Uznano, że zmiana flagi była błędem, bo jest to „święty symbol Malawi z lat walki o niepodległość”, a i sam wzór flagi jest łatwo rozpoznawalny. Kolejność pasów flagi Malawi jest teraz następująca: czarny, czerwony, zielony. Na pasie czarnym widnieje czerwone wschodzące słońce o 31 promieniach przypominających, że Malawi było 31 niepodległym krajem Afryki. Kolor czerwony symbolizuje krew bohaterów przelaną w walce o wolność, czarny – naród afrykański, zielony – roślinność kraju.

W połowie 2011 r., po długotrwałej wojnie domowej w Sudanie, proklamowano niepodległość **Republiki Sudanu Południowego**. Flaga najmłodszego państwa świata składa się z 5 poziomych pasów, trzech szerszych: czarnego (symbolizującego kolor skóry Afrykańczyków), czerwonego (krew bojowników o wolność) i zielonego (bujna przyroda), oraz dwóch wąskich, białych (pokój). Przy drzewcu flagi znajduje się błękitny trójkąt (wody Nilu) ze złotą gwiazdą, która ma symbolicznie przewodzić krajowi. Herbem państwa jest bielik afrykański (Haliaeetus vocifer), żyjący na większości terytorium kraju. Uosabia on zwinność, bystrość, siłę i dumę. Na piersiach orła umieszczono tradycyjną tarczę oraz – skrzyżowane ze sobą – dzidę i łopatę, które symbolizują wolę obrony kraju i ciężką pracę dla wyżywienia jego mieszkańców.

Do niedawna jedyną monochromatyczną flagą państwową na świecie była flaga Libii, obowiązująca od 1977 r. Jej zielony kolor symbolizował przede wszystkim islam, ponadto „zieloną rewolucję” w rolnictwie oraz „zieloną księżeczkę” Muammara Kadafiego, w której wyłożył on pryncypia libijskiej rewolucji ludowej. Jeden kolor flagi miał być także wyrazem równości wszystkich obywateli państwa. Jeszcze w trakcie walk rewolucjonistów z wojskami libijskiego dyktatora Kadafiego Tymczasowa Rada Narodowa przyjęła w sierpniu 2011 r. nową flagę państwową, poprzednio używaną w czasach Królestwa Libii w latach 1951-1969. Posiada ona 3 poziome pasy: czerwony, czarny i zielony, a na pasie czarnym (o podwójnej szerokości) widnieje półksiężyc z gwiazdą. Kolory flagi symbolizują historyczne krainy wchodzące w skład dzisiejszej Libii: Fazzan (czerwony), Cyrenajkę (czarny pas z półksiężycem) i Trypolitanię (zielony). Ponadto są to tzw. barwy panarabskie. W latach 1977-2011 herbem Libii był „sokół Kurajszytów”. Obecnie funkcje herbu pełni okrągły emblemat, który ma postać dwóch wewnętrznych okręgów. W środkowym znajdują się trzy półksiężyce – symbole islamu, w kolorze zielonym, czarnym i czerwonym. Obok nich widnieją trzy czarne fale, symbolizujące pustynne piaski oraz gwiazda na znak bezchmurnego libijskiego nieba. Na zewnętrznym okręgu arabski i angielski napis oznacza: „Libia. Narodowa Rada Tymczasowa”.

AMERYKA PÓŁNOCNA

W 2002 r. rozjaśniono tło flagi małego państewka Karaibów – wyspy Saint Lucia (Święta Łucja). Obecna flaga ma tło jasnobłękitne i bardziej przypomina wcześniejsze flagi tego kraju. Pozostałe odcienie barw (czarnej, białej i żółto-pomarańczowej) flagi tego mini państwa nie zostały zmienione.

AMERYKA POŁUDNIOWA

Z inicjatywy rządzącego **Wenezuelą** prezydenta Hugo Chaveza, oskarżanego przez opozycję o zapędy dyktatorskie i próby wprowadzenia socjalizmu na modłę kubańską, w 2006 r. dokonano modyfikacji symboli państwowych. Flaga państwowa składa się nadal z 3 pasów: żółtego, niebieskiego i czerwonego. Do istniejących dotychczas 7 białych gwiazd (symbolizujących pierwsze prowincje, które podjęły walkę o niepodległość), dodano kolejną, oznaczającą historyczną prowincję Guyana. W herbie, który też widnieje na fladze, zmieniono przede wszystkim rysunek dzikiego konia, symbolizującego niezawisłość i wolność. Uważa się, że kierunek cwałującego herbowego rumaka odpowiada lewicowej orientacji obecnych władz państwa.

Trójkolorowa, czerwono-biało-niebieska flaga **Paragwaju** jest wyjątkową wśród flag państwowych współczesnego świata, ponieważ różni się po obu stronach. Pośrodku pasa białego jej awersu znajduje się kolisty herb państwa, na rewersie flagi umieszczono drugi herb, właściwie pieczęć skarbu. W 2013 r., z okazji dwusetnej rocznicy utworzenia Republiki Paragwaju zmieniono kolorystykę i detale obu herbów. Obecnie emblemat narodowy tworzy złota gwiazda („majowa gwiazda”, która świeciła nad stolicą w nocy z 14 na 15 maja 1811 r. w chwili ogłaszania niepodległości kraju), w otoczeniu gałązek palmowych i oliwnych oraz czarny napis z nazwą państwa. Drugi herb przedstawia siedzącego lwa (barwynaturalnej, zwróconego heraldycznie w lewo), który symbolicznie strzeże wolności kraju. Powyżej jest napis (obecnie czarny) Paz y Justicia – „Pokój i Sprawiedliwość”. Rysunek tego herbu dopełnia czerwona czapka frygijska, symbol wolności od czasów rewolucji francuskiej.

W przeciągu ostatnich 15 lat przeprowadzono stosunkowo dużo zmian flag i herbów państwowych. Dotyczyły około 40 przypadków, w prawie trzydziestu krajach świata, najczęściej na kontynentach azjatyckim i afrykańskim. Stosunkowo dużo zmian było też w Europie, kontynencie o długich i stabilnych tradycjach heraldyczno-weksylogicznych. Generalne lub częściowe zmiany najważniejszych symboli państwowych zwykle dokonywane są po ważnych wydarzeniach historycznych, takich jak na przykład uzyskanie niepodległości, zasadnicze przeobrażenie ustroju społeczno-politycznego. W niektórych jednak przypadkach, szczególnie w krajach określanych do niedawna powszechnie Trzecim Światem, korekt flag i herbów państwowych dokonywano często ze stosunkowo błahych powodów, np. dojścia do władzy nowego przywódcy czy partii politycznej, czasem też ze względu na osobiste poglądy głowy państwa. Zmiana flagi nie w każdym przypadku pociąga za sobą zmianę herbu, i odwrotnie.

Jerzy Wrona

LITERATURA

- Barker B.J., *Przewodnik po flagach świata*, BauerWeltbild Media, Warszawa 2006.
- Brożek A., *Lexikon vlajek a znaku zemi svĕta*, Kartografie, Praha 2003.
- Exner P., *Nove vlajky. Malawi*, „Vexilologie”, 2010, č. 157.
- Fojcik P., *Nove znaky. Vychodni Timor (Timor Leste)*, „Vexilologie”, 2008, č. 148.
- Herzog H., U., *Flaggen und Wappen*, VEB Bibliographisches Institut, Leipzig 1982.
- Hubka J., *Nove znaky. Makedonie*, „Vexilologie”, 2010, č. 158.
- Hubka J., *Vlajky a znaky Libye*, „Vexilologie”, 2011, č. 161.
- Martykan J., *Kdy se stane Barma opĕt „Zlatou Zemí”?*, „Vexilologie”, 2011, č. 159.
- Martykan J., *Jižni Sudan*, „Vexilologie”, 2011, č. 161.
- Smith N., *Flagi świata*, Oficyna Panda, Warszawa 1996.
- Smith W., *Flag Lore of All Nations*, The Millbrook Press, Brookfield 2001.
- Wrona J., *Analiza elementów geograficznych i ich symboliki na flagach oraz w herbach państw współczesnego świata*, Wyd. Akademii Ekonomicznej w Krakowie, Kraków 2002.
- Wrona J., *Analiza wyglądu i symboliki flag oraz herbów współczesnych państw Azji PołudniowoWschodniej*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, 2010, nr 842.
- Znamierowski A., *The World Encyclopedia of Flags*, Lorenz Books, London 1999.
- Znamierowski A., *Flagi świata. Ilustrowany przewodnik*, Grupa Wyd. Bertelsmann Media, Warszawa 2002.

Ważniejsze strony internetowe

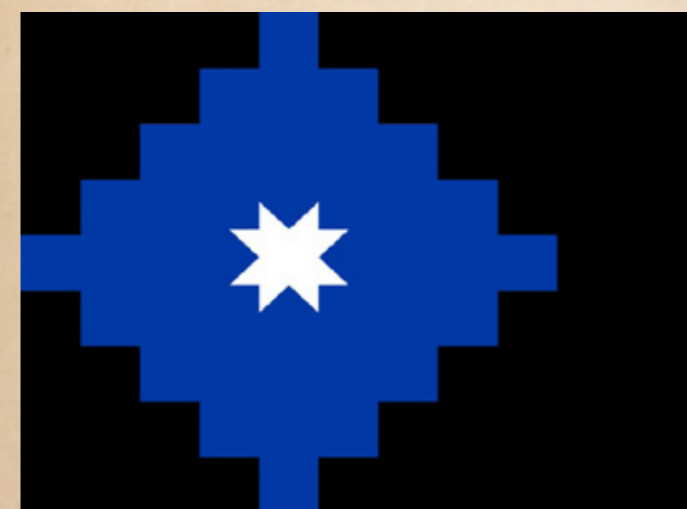
- Flaga Białorusi – http://pl.wikipedia.org/wiki/Flaga_Bia%C5%82orusi
- Flags of the World – <http://www.crwflags.com/fotw/flags/>.
- The World Factbook – <https://www.cia.gov/library/publications/theWorldfactbook/>
- Official Website of Government of South Sudan – <http://www.gossonline.org/magnoliaPublic/en/about/symbols.html>
- Hubka J., Vexilologické album 20102014 – <http://www.vexilologie.cz/vexialbu/index>

Flagi Indian Mapuche

Indianie Mapuche to grupa etniczna zamieszkująca tereny dzisiejszego Chile i Argentyny. Hiszpanie nazywali ich Araucanos, ale ich własna nazwa w języku Mapuche czyli mapudunugun brzmi Mapuche, gdzie „mapu” znaczy ziemia a „che” człowiek, czyli są to ludzie ziemi co świadczy czym się zajmowali, byli to rolnicy, ale wywodzący z byłych bardzo bojowych wojowników. Za czasów Imperium Inków zostali zmuszeni do opuszczenia terenów Amazonii południowo wschodniej gdyż ze względu na waleczność i odwagę w walce Inkowie wciągali ich do swojej armii. W międzyczasie już wewnątrz Imperium Inków przodkowie Mapuche nauczyli się wszystkiego o roli i z dawnych wojowników przekształcili się w rolników. Obecnie w języku mapudungun znajdziemy ponad 200 terminów rolniczych i hodowlanych z języka Inków quechua zapożyczone do języka Mapuche.

Obecna flaga Indian Mapuche charakteryzuje się trzema kolorami, które symbolizują niebo, ziemię i krew, gdzie ziemia „mapu” odgrywa rolę najważniejszą i dlatego jest pośrodku flagi, gdyż Mapuche uważają siebie za dzieci świętej ziemi czyli „ñukemapu”. Symbolika jaką znajdziemy na fladze to odzwierciedlenie symboli mitologii Mapuche. Znajdziemy tu symbole przedstawiające 4 strony świata, jak i czasoprzestrzeń Indian, która jest wielowymiarowa, są tam też symbole księżyca, słońca i ziemi, która również dzieli się na kilka stref tak jak i niebo Indian do którego dojść można po schodach o 7 stopniach.

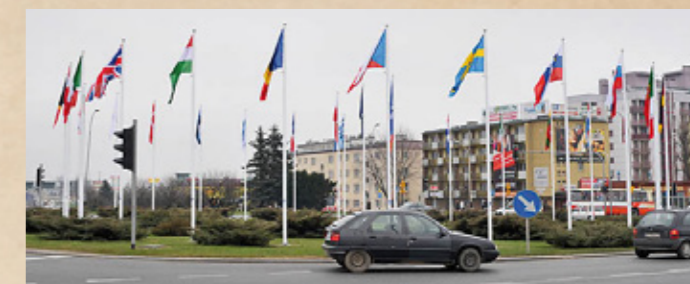

Dawna flaga Indian Mapuche, którą używano w czasie walk z agresorem hiszpańskim to była flaga o ciemnoniebieskim tle z ośmioma gwiazdami, wokół gwiazdy były również schody do nieba. Kolor niebieski jest kolorem świętym w kulturze Mapuche.

Jimmy Caces

W Rzeszowie: flagi Unii Europejskiej czyli Park Flagowy UE?

Pierwszą w Polsce, a prawdopodobnie także w Europie, stałą publiczną ekspozycję 27 flag państw członków Unii Europejskiej – poza siedzibami instytucji UE – udostępniono w Rzeszowie. Wśród roślinności iglastej, zielonej cały rok, a w środku skrzyżowania ulic Wincentego Witosa i Krakowskiej, od końca listopada 2009, na ośmiometrowych masztach podnoszone są również flagi Unii Europejskiej i Miasta Rzeszowa. Zadbano, aby na oflagowanym terenie zatrzymać miejsce na kolejne maszty, gdyby UE poszerzyła swój obszar o nowe państwa członkowskie.

Fot. Franciszek Mazur/Agencja Gazeta

Widoczna inwestycja w wizerunek miasta był nowym zadaniem dla Rzeszowa. **Jak przekształcić skrzyżowanie ulic z europejskimi flagami w oryginalny i nowoczesny park flagowy? Jak działać aby park flagowy stał się miejscem spotkań dla Rzeszowian w różnym wieku, dla turystów i dla delegacji międzynarodowych?**

Europa nie posiada doświadczeń w administrowaniu parkami flagowymi. Pierwszy europejski park flagowy urządzono w Anglii w Pallister, w 1993. Jego autorem był Szwed Anders Holmquist, (1933) – fot poniżej, który zaprojektował dwanaście flag z pojedynczą gwiazdą w zmiennych barwach, dla każdego z państw tworzących Europejską Wspólnotę Gospodarczą. Park powstał w terenie otwartym, kiedyś pastwisku, potem na wydzielonej i ogrodzonej zielonej łące. Dzięki masztom z flagami był miejscem spacerów i odpoczynku.

Rzeszów 29 masztów umieścił w terenie zurbanizowanym, trudniejszym niż te w Pallister. Wzór flagowego parku angielskiego był znany w Ratuszu Rzeszowa. Sekwencja działań administracyjnych Rzeszowa jest przykładem dla innych miast polskich i dla delegacji europejskich w czasie narodowego przewodnictwa w UE.

Środowisko polskich weksylogów może inspirować racjonalne i oryginalne działania – aby:

1. Prezydent Rzeszowa powołał kuratora **Parku Flagowego** Unii Europejskiej w Rzeszowie pełniącego rolę opiekuna i animatora.
2. Opiekun parku czuwał aby flagi były całe, czyste i oświetlone po zmroku.
3. Teren zielony z masztami był utrzymywany we wzorowej czystości a trawa była regularnie strzyżona i odchwaszczana.
4. W dolnej części masztów, poszczególne flagi miały odpowiednie opisy – jakie państwo reprezentują, jakie są ustawowe proporcje danej flagi, kiedy przypada Dzień Flagi w danym państwie.
5. Podpisy na masztach były redagowane w językach polskim, angielskim, państwa reprezentowanego daną flagą oraz opisane alfabetem Braille'a jako przykład technologii asystującej.
6. Łatwy dostęp do masztów zachęcał do podejścia i przeczytania informacji.
7. Informacje o flagach i historii **Parku Flagowego** były czytane na portalu Urzędu Miasta Rzeszowa, a portal retroaktywny – pozwolił na zamieszczanie fotografii i impresji z **Parku Flagowego**.
8. Patronat opiekuna juniora – nad poszczególnymi masztami i flagami w **Parku Flagowym** powierzono młodzieży szkolnej ze wskazaniem fotografa zdarzeń.
9. Flagę poszczególnego państwa – w dniu święta narodowego uroczyście podnoszono w asyście opiekunów juniorów z towarzyszącym efektem dźwiękowym (np. trąbka, bęben, werbel). Informacja o takiej ceremonii była dostępna na portalu Urzędu Miasta z wyprzedzeniem siedmiodniowym.
10. Rola animatora **Parku Flagowego** obejmowała prowadzenie księgi pamiątkowej dla Parku, pozyskiwanie wpisów okolicznościowych od gości Rzeszowa, inspirowanie aby w programach wizyt i wycieczek goście odwiedzali Park Flagowy.

Intensywne informacje o Parku Flagowym w Rzeszowie mogą rozwinąć popularyzowanie wiedzy z zakresu flagoznawstwa (weksylogologii); wprowadzą do sprzedaży pamiątkowe flagi, które powiewały na maszcie parkowym, a zostały zastąpione nowym egzemplarzem z przyczyn protokolarnych. Flagi zniszczone jako destrukty mają być tylko spalane, a nie kierowane przez codzienne śmiecie na wysypiska.

Dostrzegam ważne wkłady KULu i UMCSu oraz środowiska akademickiego, które przejmą opiekę nad poprawnością językową dotyczącą redagowanych informacji o flagach i Parku Flagowym w Rzeszowie. Zaleca się eliminowanie wyrazów potocznych dotyczących flag. Zamieńmy potoczne określenie **flaga wisi** na **flaga powiewa**; **flagę wciągać** na **flagę podnosić**; **flagę ściągać** na **flagę opuszczać**...

Opieka nad unikalnym **Parkiem Flagowym** w Rzeszowie przynosi młodzieży satysfakcję z wymyślania symboli dla flag europejskich. Przykład kreatywności wykazał holenderski architekt i publicysta **Rem Koolhaas** (*1944), projektant nowego znaku flagowego jako kod kreskowy. Prof. Koolhaas zajmuje się wdrożeniami **Nowej Architektury i Miejskiego Dizajnu** na Wydziale Designu Uniwersytetu Harvard.

Kodu Kreskowego użyto pierwszy raz w 2006 w czasie przewodnictwa Austrii w UE. Ten kod wymaga powiększenia nowymi barwami, gdyż powstał w **Unii Europejskiej** przed jej rozszerzeniem 1.5.2004.

Czy miasta w Polsce wniosą flagami i barwami nowe wartości wizualne zależy od pomysłowości i współpracy Polskiego Towarzystwa Weksylogicznego z miastami wojewódzkimi w Polsce. Media i dyplomacja europejska powinny odnotować innowacyjny Europejski Park Flagowy w Rzeszowie. Obiekt przyjazny i oryginalny.

Władysław Serwatowski

In memoriam

STEFAN K. KUCZYŃSKI (1938-2010)

Stefan Krzysztof Kuczyński (ur. 13 stycznia 1938 w Warszawie, zm. 3 stycznia 2010) – polski historyk, profesor. Specjalizował się w historii średniowiecznej, w tym szczególnie w naukach pomocniczych historii: heraldyce, sfragistyce, weksylogologii i genealogii. Po II wojnie światowej krótko przebywał w Szwajcarii, uczestniczył w pogrzebie Ignacego Mościckiego. Po powrocie do Polski w latach 1954–1959 studiował w Instytucie Historycznym Uniwersytetu Warszawskiego, na których zakończenie napisał pracę magisterską o symbolice władzy we wczesnopiastowskiej Polsce, której promotorem był Aleksander Gieysztor.

Po studiach, aż do 1968 był zatrudniony w AGAD w Warszawie. W tym czasie uczestniczył w pracach Komitetu Sfragistycznego przy Międzynarodowej Radzie Archiwalnej. Przed 1963 rokiem odkrył weksylogologię jako nową pomocniczą naukę historii, zapraszając do wygłaszania referatów weksylogologów z Polski i zagranicy i opracował temat historii polskich flag, który znalazł się pod tytułem „Barwy biało – czerwone w książce pod wspólnym tytułem Godło barwy i hymn Rzeczypospolitej (autorstwa trzech badaczy; wydanie I 1963 r.). Od 1968 do śmierci był pracownikiem Instytutu Historii PAN, początkowo w Pracowni Edytorskiej Źródeł Historycznych, a następnie w Pracowni Nauk Pomocniczych, której w latach 1997–2008 był kierownikiem. W tym czasie wcześniej, w latach 1991–1994 pełnił funkcję zastępcy dyrektora ds. naukowych i ogólnych, a dodatkowo przez wiele lat był członkiem Rady Naukowej Instytutu Historii PAN. W latach 1999–2002 pełnił zaś funkcję przewodniczącego tejże Rady. W 1972 obronił w Instytucie Historii PAN pracę doktorską napisaną pod kierunkiem Aleksandra Gieyszтора o pieczęciach książąt mazowieckich, a w 1993 otrzymał stopień doktora habilitowanego (Polskie herby ziemskie. Geneza, treści, funkcje). S. K. Kuczyński zwrócił też uwagę na chorągwie ziemskie w ujęciu Długosza. Pokłosiem tego zainteresowania była uroczna książeczka pt. „Chorągwie Grunwaldzkich Zwycięzców”. Tytuł profesora otrzymał natomiast 16 grudnia 1997.

W latach 1970–1995 wykładał w Instytucie Historii Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Wykładał również w Mazowieckiej Wyższej Szkole Humanistyczno-Pedagogicznej w Łowiczu. Był również przewodniczącym Rady Archiwalnej

Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych. Publikował również na tematy weksylogiczne w pismach fachowych (historycznych i nautologicznych) oraz popularnych (Kultura, Polityka, WTK). Inspirował innych do wygłaszania referatów i komunikatów i publikacji weksylogicznych (np. skłonił A. Bebłowskiego do umieszczenia jego prac o banderach w miesięczniku Mówią Wieki).

Był członkiem Polskiego Towarzystwa Historycznego, współtwórcą Sekcji Genealogii i Heraldyki tegoż. Należał do ścisłego grona założycieli Polskiego Towarzystwa Heraldycznego, założonego 15 czerwca 1987, a ostatecznie zatwierdzonego przez władze 4 maja 1988. Na pierwszym walnym zgromadzeniu, które odbyło się 15 czerwca 1988, został wybrany na prezesa tego towarzystwa, którym pozostał aż do śmierci. W 1995 był głównym wnioskodawcą ustanowienia Nagrody imienia Adama Heymowskiego, której był wieloletnim przewodniczącym jury. Był również redaktorem ośmiu tomów „Rocznika Polskiego Towarzystwa Heraldycznego”.

Stefan Krzysztof Kuczyński był także członkiem wielu organizacji naukowych i społecznych, np. Polskiego Towarzystwa Weksylogicznego (od założenia w 1992 i był członkiem jego władz), później Międzynarodowej Organizacji Heraldyki (i z jej ramienia zorganizował w Krakowie w 1995 IX Kolokwium Międzynarodowej Organizacji Heraldyki o roli orła i lwa w heraldyce europejskiej). W latach 2000–2007 był również przewodniczącym Komisji Heraldycznej przy Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji. Był członkiem Komitetu Nauk Historycznych Polskiej Akademii Nauk, Towarzystwa Naukowego Warszawskiego, polskiego narodowego komitetu Pamięci Świata (Memory of the World National Committee). W latach 1986–1989 był członkiem Ogólnopolskiego Komitetu Grunwaldzkiego.

Był wieloletnim członkiem komitetu redakcyjnego Przeglądu Historycznego, w latach 2000–2010 był redaktorem Studiów Źródłoznawczych, w 1977–1978 oraz 1996–2001 Archeionu. W latach 1977–1982 był współredaktorem Wiadomości Numizmatycznych. Zasiadał w Komitecie redakcyjnym popularnego miesięcznika Mówią Wieki. Dodatkowo pełnił również w latach 1981–2007 funkcję redaktora serii wydawniczej „Społeczeństwo Polski Średniowiecznej”.

Andrzej Bebłowski

FLAŻKA

CIEKAWOSTKI WEKSYLOLOGICZNE

Kolejne nowe „państwa” w Europie

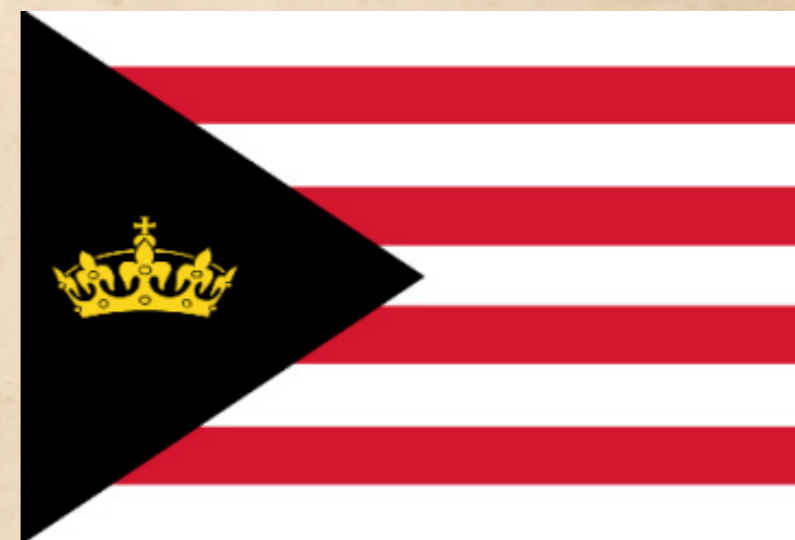
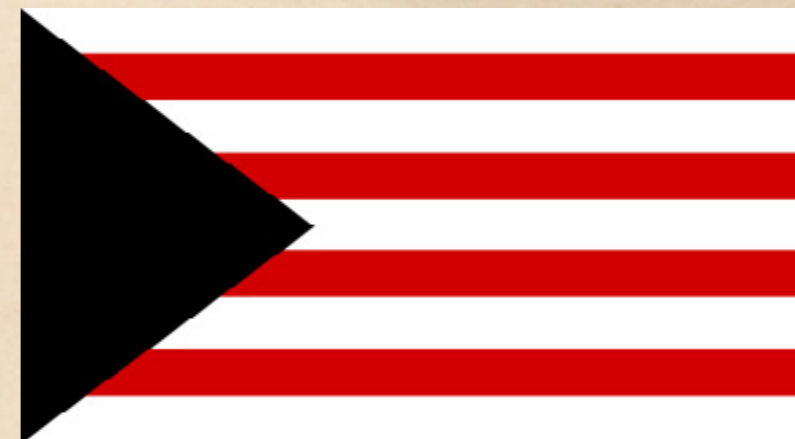
W poprzedniej FLAŻCE przedstawiliśmy flagę i herb samozwańczego państewka Liberland położonego na spornym terytorium między Serbią a Chorwacją. Założone zostało przez kilku obywateli Czech. A że Polacy nie gęsi i swoje „państewko” chcą mieć. W tym samym rejonie, na innych spornych miejscach, w kwietniu bieżącego roku, kilku Polaków „założyło” Królestwo Enklawy, a kilku Węgrów Księstwo Celestina (Celestina). Teraz znane powiedzenie nabiera nowego znaczenia: Polak, Węgier, dwa bratanki, i do szabli, i do szklanki, i do państewka. Ciekawe kto wymyśla symbolikę tych państewek i dlaczego Księstwo Celestina posiada aż trzy flagi.

Flaga Enklawy

Herb Enklawy

Flagi Celestunii

Herb Celestunii

